

Поротници су бирани само да извесне парнице расправе, и то један или више поротника, но свагда беху из истогa сталежа из кога су парничари и у једнаком броју. Они полагаху заклетву, да ће право судити.

Једва се може сумњати, да је ова врста судства далеко старија од краљевских судова, а факат је, да се порота и онда одржала, кад се краљевски судови већ одавно одомаћили беху, шта више, да су се њоме све чешће служили. Биће да је за времена краљева биран са обе стране по један поротник да изрече пресуду. Душанов законик дозвољава, шта више налаже, да се више поротника употреби. Дотични закон гласи овако: „Од сада у напред суди порота у важнијим и ситнијим стварима. За велико дело да суде 24, за омањи дуг 12, а за мало дело 6 поротаца, но да није међу њима ни сродства ни јавнога непријатељства. И ти поротци да нису вољни умирити, развје да оправе или да окриве. И да је свака порота у цркви, и поп да их у одежди закуне. На чијој је страни већина поротаца, и коме она право да, тај да га има" (т. ј. тај да добије парницу). Уз то узмемо још овај одељак: „Као што је био закон у царевог деде, у светог краља (Милутина) да су великим властелима велики властели поротци, а средњим људима противу их дружина, а прочима их дружиа да су поротци".

Са ова два закона довољно смо описали поротне судове, како су ови за Душанова времена постојали; само имамо још то да поменемо, да су поротници, по једној Урошевој повељи, сами извршивали пресуду, и да је краљ или краљевски суд само у том случају предузимао извршење, ако порота није за то способна била.

У осталом биће да се израз порота (од речи ротити (заклетвом принудити) *jure jurando adigere*) у двојакa смислу узимао. Значио је ону врсту суђења, о којој смо мало пре говорили, кад су на пример поротници не само досуђивали, но кад су и пресуде извршивали; а значио је и судско рочишно место (*forum*), на коме је потврђено, да дело постоји, или да останемо при старом а на име словенском појму, место, на коме је спорни предмет заклетвом сведока одлучен. У старо-српске правне обичаје ваља дакле уврстити и онај обичај, по коме су парничне странке, тужиоци и оптужени, долазиле са својим сведоцима (помоћницима заклетве), који нису толико баш сведочили у чему је ствар, колико су својом заклетвом потврдили заклетву своје странке. Из такe сведоџбе јамачно се развила она друга врста пороте у Србији. Такe заклетве судије (КОЈИ се такођер зваху поротници или душници) могли су додуше решити ствар, и тако је решење имало силу пресуде, но за извршење већ су били потребни други органи, изузевши онај случај, ако је тако решење по природи својој или по пристанку странака добило законску силу. Ако су на пример поротници ослободили оптуженога, тај већ више није могао за ту ствар бити суђен; илиако су у парници о међи ову обележили, или оценили штету учињену у ливадама. виноградима или у усевима, по речима закона, морала се међа исправити по њиховој пресуди, а накнаду морали су платити штеточине; но поротници или душници нису могли извршити таку пресуду, ако су на отпор наилазили.

Поред оваких порота било је још и правих изборних судија, или тако званих добрих људи, који израз налазимо нарочито у босанским и далматинским документима, а то беху признати поштени људи или стручњаци, који су, позвани од парничара, без заклетве изрицали своје пресуде. У